

Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adayları ve Öğretmenlik Uygulaması Dersi*

Y. Deniz ARIKAN**

Öz

Bu çalışmanın amacı Öğretmenlik Uygulaması dersinde bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri düzeylerini belirlemektir. Çalışma 2009-2010 akademik yılı bahar yarıyılında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi lisans programı Öğretmenlik Uygulaması dersine kayıtlı 42 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu kullanılarak gözlem tekniği ile elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının yeterlik düzeyleri alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi, iletişim, değerlendirme ve diğer mesleki yeterlikler açısından incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik uygulaması, aday öğretmenler, öğretmen eğitimi, öğretmen yeterlikleri

¹ 24 Ocak 2012 tarihinde elektronik olarak yayımlanmıştır.

* Bu çalışmanın bir bölümü 19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, B.Ö.T.E. Bölümü, deniz.arikan@ege.edu.tr

IT Teacher Candidates and Teaching Practice Course

Abstract

The aim of the study is to determine the levels of IT teacher candidates' teaching competencies in Teaching Practice course. The study was held in spring semester of the 2009-2010 academic year at Ege University Faculty of Education undergraduate program in Computer Education and Instructional Technologies Teaching Practice course with 42 students registered. The study data were obtained with teaching practice observed by using an evaluation form. In this study, pre-service teachers' competence levels were examined in terms of field knowledge, knowledge of instruction, planning, teaching process, classroom management, communication, evaluation and other vocational qualifications.

Key Words: Teaching practice, teacher candidates, teacher education, teacher competences

Giriş

Ülkemizde öğretmen yetiştirme ile ilgili son yıllarda farklı modeller izlenmiştir. Eğitim fakültelerinde uygulanan lisans programlarının yanı sıra özellikle ortaöğretim alan öğretmeni yetiştirmek amacıyla tezsiz yüksek lisans, pedagojik formasyon sertifika programları uygulanmıştır. Tüm bu programlara ilişkin esaslar ve programlar zaman zaman Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu tarafından güncellenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanacakların atamalarına esas olan alanlar ile mezun oldukları yükseköğretim programları ve aylık karşılığı okutacakları derslere ilişkin esaslar, 2608 sayılı tebliğler dergisinde Mayıs 2008 de yayınlanmıştır. Bu esaslar içinde öğretmen “yüksek öğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi olarak yetişmiş olan ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürüten kişi” olarak tanımlanmıştır. Buna göre öğretmenler en az lisans mezunu olanlar arasından seçilmektedir. Lisans eğitimindeki alanı üzerine yapılmayan yüksek lisans veya doktora eğitimi yan alan olarak değerlendirilebilmektedir. Bu çerçevede tüm alan öğretmenlikleri iki ana başlıkta ele alınmıştır: İlköğretim alan öğretmenliği ve orta öğretim alan öğretmenliği. Alan öğretmenliklerinden birisi de “Bilişim Teknolojileri Öğretmeni”dir. Aynı esaslar kapsamında yabancı dil, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, resim-iş/resim, müzik, beden eğitimi ve din kültürü ve ahlak bilgisi ve bilgisayar alanları ilköğretim ve ortaöğretimde “ortak alanlar” olarak nitelendirilmiştir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği bölümü mezunları hariç olmak üzere, bu alan öğretmenleri, bu derslerin okutulduğu eğitim kurumlarının tür ve dereceleri yönünden herhangi bir ayırım yapılmaksızın eğitim kurumlarının tamamına atanabilirler (MEB, 2008).

Alan öğretmenliğine eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinden mezun olanlar ile “orta öğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı/Pedagojik Formasyon programını” bitirenler ilgili mevzuat uyarınca öğretmenlik için öngörülen merkezi sınavlardan aldıkları puanlara göre atanabilmektedirler. Bilgisayar öğretmeni ihtiyacının karşılanamaması durumunda elektronik öğretmenliği ile elektronik ve haberleşme öğretmenliği programlarından mezun olanların atanabileceği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra potansiyel adayların hala ihtiyacı karşılayamaması durumunda orta öğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans ya da pedagojik formasyon eğitimi

olmayanların merkezi sınavdan 75 ve yukarı puan aldıkları takdirde, pedagojik yönden eksiklikleri daha sonra tamamlanmak üzere alan öğretmenliklerine atanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca geçici madde-7’de belirtildiği gibi 2006 yılı atama döneminde “lisans öğrenimi üzerine Bilgisayar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programını tamamlayanlar, lisans döneminde aldıkları kredinin en az %30’u kadar krediyi tezsiz yüksek lisans programında bilgisayar alanına ait derslerden aldıklarını belgelendirmeleri halinde bilgisayar alanına atanabileceklerin atanmalarından sonra gelmek üzere” atanabilmişlerdir. Bilişim Teknolojileri Öğretmenliğine;

- Bilgisayar Öğretmenliği,
- Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği,
- Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği,
- Elektronik ve Bilgisayar Öğretmenliği,
- Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği,
- Bilgisayar Teknolojisi Bölümü /Bilgisayar Teknolojisi ve Bilişim Sistemleri Bölümü,
- Kontrol ve Bilgisayar Mühendisliği,
- Matematik-Bilgisayar Bölümü,
- İstatistik ve Bilgisayar Bilimleri,
- Bilgisayar Mühendisliği,
- Bilgisayar Bilimleri Mühendisliği

yüksek öğretim programlarından mezun olanların başvurusu kabul edilmektedir (MEB, 2008).

Görüldüğü üzere, çok farklı kaynaklardan Bilişim Teknolojileri öğretmeni ataması yapılabilmektedir. Bu kaynak farklılıklarına karşın öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikler, “Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü” tarafından genel ve özel alan yeterlikleri olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda özel alan yeterliklerinin,

- Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde,
- Öğretmen yetiştirilen yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde,
- Öğretmenlerin seçiminde,
- Öğretmenlerin iş başarımlarının, performanslarının değerlendirilmesinde,

- Öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması gerekli görülmektedir (MEB, 2008:2).

Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri

Talim ve Terbiye Kurulunca uygun bulunan Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri,

- Öğretim sürecini ve ortamını tasarlama, planlama, düzenleme
- Teknolojik kavramlar ve uygulamalar
- Öğretme-Öğrenme-Program
- Gelişimi izleme ve değerlendirme
- Okul aile, toplum ilişkileri, etik ve sosyal konular
- Mesleki gelişim

olmak üzere 6 ana alanda gruplanmış ve bu yeterlik alanlarına ilişkin performans göstergeleri belirlenmiştir.

Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yeterliklerini işe koşabilecekleri İlköğretim Bilgisayar dersi öğretim programı 2008 yılında onaylanmıştır. Öğretim programı basamak ve seviye esasına göre düzenlenmiş bir programdır. Eski programda 4. sınıftan itibaren okutulan dersin 1. sınıftan itibaren okutulması benimsenmiştir. Bilgisayar dersi seçmeli olarak okutulan ve öğrencilere not verilmeyen bir derstir. 4. ve 5. sınıflarda haftada 2 ders saati diğer sınıflarda 1 ders saati okutulmaktadır. Dersin işlenişinde temel kaynak olarak öğrenciler için hazırlanmış çalışma kitabı, öğretmenler için hazırlanmış kılavuz kitaplar ve bilgisayar laboratuvarlarından yararlanılmaktadır.

Belirlenen özel alan yeterliklerinin öğretmenlere hizmet öncesinde kazandırılacağı Eğitim fakülteleri Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi lisans programlarının kapsamına bakıldığında, derslerin alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür dersleri olarak kümelendiği görülmektedir. Bu programda, aday öğretmenlerin alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür yeterliklerini işe koşabilecekleri en önemli ders "Öğretmenlik Uygulaması" dersidir. Gerek lisans programlarına, gerekse Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) kataloglarına bakıldığında, Öğretmenlik Uygulaması dersi program içerisinde iş yükü açısından önemli bir yer (10 AKTS) tutmakta eğitim programlarının program ve öğrenme çıktıları ilişkisine bakıldığında da öğrenme çıktılarına katkı düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir (<http://ebys.ege.edu.tr>).

Öğretmenlik Uygulaması

Öğretmenlik uygulaması dersi, haftada 2 saat teorik ve 6 saat uygulamadan oluşmaktadır. Bu ders kapsamında “her hafta bir günlük plan hazırlama, hazırlanan planı uygulama, uygulamanın okuldaki öğretmen, öğretim elemanı ve uygulama öğrencisi tarafından değerlendirilmesi, değerlendirmeler doğrultusunda düzeltmelerin yapılması ve tekrar uygulama yapılması, portfolyo hazırlama” çalışmaları yapılmaktadır.

Derste uygulama çalışmalarına geçmeden önce birinci hafta okul ziyareti, tanışma, uygulama ders zamanlarının belirlenmesi; ikinci hafta gözlem çalışması yapılmaktadır. Diğer haftalarda ise uygulama öğretmeni gözetiminde ve öğretim programı doğrultusunda öğretmen adayı tarafından her hafta ders etkinliklerinin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

Derste değerlendirme çalışmaları kapsamında öğretmen adayının dersi, sınıftaki diğer öğretmen adayı, uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı tarafından gözlem formları kullanılarak izlenir. Puanlamadaki uygulama öğretmeni gözlem sonuçları, öğretim elemanı gözlem sonuçları, öğretmenlik uygulaması dosyası değerlendirilir. Adayın uygulama dosyası içerisinde, uygulama öğretmenin ders programı, devam/yoklama çizelgesi, yıllık plan, ders planları ve etkinlik planları, derste kullanılan, geliştirilen materyaller, ders gözlem formları, öğrenci belgesi, öğrenci izin kağıdı, geç kağıdı, takdir belgesi, teşekkür belgesi, okul disiplin kurulu kararı örneği, ilk / orta öğretim ödül ve disiplin yönetmeliği, ilkökul, ortaokul, lise ve dengi okullar eğitici çalışmalar yönetmeliği, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun devlet memurunun görev ve sorumlulukları, hak ve yardımlar, atama ve yer değiştirme, adaylık, müracaat ve şikayet, izin, kılık kıyafet, ilerleme, sicil ve disiplinle ilgili hükümleri, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu vb belgeleri hazırlaması beklenir.

Öğretmenlik uygulaması,1998 yılında hazırlanan Fakülte-Okul İşbirliği esasları doğrultusunda yürütülmektedir. Buna göre, aday öğretmenler 6-10 kişilik gruplar halinde uygulama okullarında bir öğretim elemanı ve bir uygulama öğretmeni denetiminde etkinliklerini gerçekleştirmektedirler. Uygulamanın yürütülmesinde fakülte yönetimleri ile birlikte, Milli Eğitim Müdürlükleri ve okul yöneticileri görev almaktadır (MEB, 1998).

Öğretmenlik Uygulaması Araştırmaları

Alan yazın incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasına ilişkin farklı konu ve alanda yapılan çalışmalar görülmüştür. Bu çalışmalar, konu ve alan açısından Tablo 1' de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlik Uygulaması Araştırmaları

Konu	Alan	Araştırmacılar
Adayların Öğretmenlik Uygulamasına ilişkin görüş ve deneyimleri	Almanca	Çetintaş ve Genç (2005)
Öğretmenlik Uygulaması dersinde yaşanan sorunlar	B.Ö.T.E.	Dursun ve Kuzu (2008)
Öğretmenlik Uygulaması ve öz yeterlik	B.Ö.T.E.	Erdem (2008)
Öğretmenlik Uygulaması yararları	B.Ö.T.E.	Becit, Kurt ve Kabakçı (2008)
Adayların Öğretmenlik Uygulamasına ilişkin görüşleri	Beden Eğitimi	Çiçek ve İnce (2005)
Alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve öğretmenlik uygulaması başarıları arasındaki ilişki	Beden Eğitimi	Şirin ve Cesur (2008)
Okul Deneyimi I-II ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin adaylar tarafından değerlendirilmesi	Eğitim Fakültesi Öğrencileri	Çetin ve Bulut (2002)
Uygulama okullarında karşılaşılan sorunlar	Eğitim Fakültesi Öğrencileri	Sılay ve Gök (2004)
Adayların istenmeyen davranışlarla baş etme yeterlik algısı	Eğitim Fakültesi Öğrencileri	Dönmez ve Cömert (2009)
Öğretmenlik Uygulaması ve öğretmenlik mesleği algısı	Fen-Edebiyat	Şişman ve Acat (2003)
Öğretmenlik Uygulaması ve mikroöğretim	Kimya	Bayrak, Açıkyıldız ve Doğar (2005)
Öğretmenlik Uygulaması ve grup yansıtma tekniği	Lisans üstü (Pakistan)	Iqbal ve Mahmood (2010)
Öğretmenlik Uygulamasına ilişkin görüşler	Matematik	Eraslan (2009)
Uygulama modeli	Model	Gökçe ve Demirhan (2005)

Öğretmenlik Uygulaması işbirliği	Model	Ünver (2003)
Öğretmenlik Uygulamasında yaşanan sorunlara ilişkin aday görüşleri	Okulöncesi Öğretmenliği	Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2009)
Aday akran değerlendirme ölçeği geliştirme	Ölçek Geliştirme	Bektaş, Horzum ve Ayvaz (2010)
Öğretmenlik Uygulaması deneyimleri	Sınıf Öğretmenliği	
Yansıtıcı düşünme ve Öğretmenlik Uygulaması	Sınıf Öğretmenliği	Köksal ve Demirel (2008)
Öğretmenlik Uygulamasının aday görüşlerine göre değerlendirilmesi	Sınıf Öğretmenliği	Özkılıç, Bilgin ve Kartal (2008)

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması hakkında yapılan araştırmaları iki grupta incelemek mümkündür. Kapsam açısından araştırmalara bakıldığında,

- Öğretmenlik uygulaması modeli,
- Öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüş, yararlar, sorunlar ve değerlendirmeleri belirlemeye yönelik araştırmalar,
- Öğretmenlik uygulaması ile öz yeterlik, yansıtma, meslek algısı, istenmeyen davranışlar gibi değişkenleri inceleyen araştırmalar olarak gruplamak mümkündür. Bazı araştırmalar da öğretmenlik uygulaması değerlendirmesi için ölçek geliştirme amacıyla yapılmıştır. Ayrıca, bu araştırmalara çalışma alanı açısından bakıldığında, eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakülteleri alanlarına dönük olduğu söylenebilir. Alan yazındaki araştırmalardan bazıları Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkindir.

Dursun ve Kuzu (2008) Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde yaptıkları araştırmada, eğitim fakültelerinde okutulan 'Öğretmenlik Uygulaması' derslerinde karşılaşılan sorunları, öğretmen adayları ve uygulama öğretim elemanlarının görüşleriyle değerlendirilerek sorunlara ilişkin çözüm önerileri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacılar çalışmalarında nitel araştırma desenlerinden olgubilim desenini kullanmışlardır. Çalışmada 10 öğretmen adayının ve üç öğretim elemanının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile alınmıştır. Araştırmacılar, Öğretmen adayları ve öğretim elemanlarının görüşlerini; a) Öğretmenlik uygulaması dersinin kuramsal ve uygulama kısmına ilişkin görüşleri b) Öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunların belirlenmesine ilişkin görüşleri, c) Öğretmenlik uygulaması

dersinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri şeklinde üç başlık altında sunmuşlardır. Araştırma sonucunda, öğretim elemanlarının ve adayların karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin, danışmanlık, iletişim, değerlendirme ve program alt başlıklarında kümелendiği görülmüştür.

Erdem (2008) bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) destekli karma bir öğretmenlik uygulaması sürecinin öğretmen adaylarının öğretmenlik öz yeterlik ve epistemolojik inançları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla, 2006-2007 Bahar döneminde Hacettepe Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde okuyan ve Öğretmenlik Uygulaması dersini alan toplam 43 öğrenci ile bir deneysel çalışma gerçekleştirmiştir. Epistemolojik inanç ölçeğinden elde edilen sonuçlarda, yalnızca, “öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancı” ile ilgili olarak ,05 düzeyinde anlamlı bir olgunlaşmanın olduğu görülmüştür. Öğretmenlik öz yeterlik ölçeğinden elde edilen sonuçlarda ise, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecinden anlamlı derecede daha güçlü bir öz yeterlik inancıyla çıktıkları görülmüştür. Çalışmada ayrıca hem akademik başarı düzeyi düşük öğrencilerin hem de yüksek öğrencilerin öğretmenlik öz yeterlik inancında anlamlı ve olumlu değişme olduğu gözlenmiştir.

Becit, Kurt ve Kabakçı (2008) çalışmalarında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının yararlarına ilişkin değerlendirmelerini incelemişlerdir. Araştırmada Anadolu Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümünde Öğretmenlik Uygulaması dersini alan 11 Bilgisayar Öğretmeni adayının uygulamalara ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği alınmıştır. Katılımcıların görüşleri a)okul uygulama derslerinin yararlarına ilişkin genel görüşler, b)okul uygulama derslerinin bilgisayar alan bilgisine katkısına ilişkin görüşler, c)okul uygulama derslerinin öğretmenlik mesleğinin özlük hak ve sorumluluklarını edinmeye katkısına ilişkin görüşler, d)okul uygulama derslerinin bilgisayar öğretmenliği mesleğine bakış açısına katkısına ilişkin görüşler olmak üzere dört ana temada toplanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda Bilgisayar Öğretmeni adaylarının okul uygulama dersleri hakkındaki görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu, bu derslerin kendilerini öğretmenlik mesleğine hazırladığını ve öğretmenlik tecrübesi kazandırdığını; materyal hazırlama ve ders anlatımında bilgisayar alan bilgilerinden yararlanmalarını sağladığı, öğretmenlik mesleğinin hak ve sorumluluklarına ilişkin farkındalık kazandırdığı ve bilgisayar öğretmenliği mesleğine bakış açılarını olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir.

Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında Bilişim Teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Öğretmenlik uygulaması dersi gerek kapsamı, gerek uygulaması açısından adayların hizmet öncesinde özel alan yeterliklerinin gözlenebileceği ve program hakkında etkili geribildirimler alınabileceği önemli bir derstir. Bu nedenle Bilişim Teknolojileri Öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri yönünden değerlendirilmesi amacıyla araştırmanın problem cümlesi “Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri ne düzeydedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu probleme daha ayrıntılı yanıt bulabilmek amacıyla araştırmanın alt problemleri ise,

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının;

- 1) Konu alanı,
- 2) Konu alanı eğitimi,
- 3) Planlama
- 4) Öğretim süreci
- 5) Sınıf yönetimi
- 6) İletişim,
- 7) Değerlendirme ve kayıt tutma
- 8) Diğer mesleki becerileri ne düzeydedir?

şeklinde oluşturulmuştur.

YÖNTEM

Katılımcılar

Çalışma 2009-2010 akademik yılı bahar yarıyılında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde yürütülen Öğretmenlik Uygulaması dersini alan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya bu derse kayıtlı olan 42 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %23,8'i bayan (n=10), %76,2'si baydır (n=32). Aday öğretmenler uygulamaları dört okulda gerçekleştirmiştir. A ilköğretim okulunda 17 öğretmen adayı, B ortaöğretim okulunda 15 öğretmen adayı, C ilköğretim okulunda 6 öğretmen adayı, D ilköğretim okulunda 4 öğretmen adayı öğretmenlik uygulaması etkinliklerini gerçekleştirmiştir. Öğretmenlik uygulamasının uygulama bölümünde sınıf içi etkinlikler 4. sınıftan 12. sınıfa kadar farklı seviyelerde gerçekleşmiştir. Adayların %64,3'ü (n=27) ilköğretim sınıflarında, %35,7'si (n=15) ortaöğretim sınıflarında uygulama yapmışlardır. Uygulama yapılan sınıfların mevcutları 6-45 arasında değişmektedir.

Model

Çalışmada örnek olay tarama modeli kullanılmış; Bilişim Teknolojileri Öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliklerine ilişkin veriler, uygulama yaptıkları okullardaki derslerinde araştırmacı tarafından gözlem tekniği ile elde edilmiştir.

Veri toplama aracı

Gözlemler sırasında aday öğretmen klavuzu kapsamındaki öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi amacıyla, Fakülte Okul İşbirliği kapsamında hazırlanan “Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Formu” (<http://www.yok.gov.tr/content/view/505/>) kullanılmıştır. Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Formu; konu alanı bilgisi 4, alan eğitimi bilgisi 5, planlama 6, öğretim süreci 8, sınıf yönetimi 9, iletişim 6, değerlendirme ve kayıt tutma 4, diğer mesleki yeterlikler 4 olmak üzere toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Her madde; eksiği var (1), kabul edilebilir (2), iyi yetişmiş (3) şeklinde derecelendirilmiştir. Değerlendirme formundan en az 46, en çok 138 puan alınabilmektedir. Ayrıca formun sonunda aday ile ilgili gözlem sürecine ilişkin görüşler yazılabilmektedir. Araştırmada adayların öğretmenlik yeterliklerine ilişkin daha derinlemesine bilgiler elde edebilmek amacıyla değerlendirme formunun hem nicel sonuçları hem de araştırmacı tarafından yapılan gözleme ilişkin notlardan yararlanılmıştır.

Veri toplama süreci

Aday öğretmenlerin öğretmenlik uygulamaları Nisan 2010-Mayıs 2010 dönemlerinde gözlemlenmiştir. Her aday “bir ders saati” olmak üzere toplam 42 gözlem 6 haftada yapılmıştır. Gözlem takviminin planlanmasında ders için açılmış googlegroups ve çevrimiçi etkinlik planlama aracı olarak “Doodle” (<http://www.doodle.com/>) uygulamasından yararlanılmıştır.

Verilerin çözümlenmesi:

Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formundan elde edilen nicel verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistikler, araştırmacı gözlemlerine ilişkin nitel verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi yapılmıştır.

BULGULAR**BT Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterlikleri**

Uygulama okullarında yapılan gözlemler sonucunda, adayların gözlem formundan elde edilen toplam puan ortalamaları ve gözlem formunun alt boyutlarına ilişkin toplam puan ortalamaları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. BT Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterlikleri

Yeterlik Alanları	n	\bar{X}	S_x	Skewness	Kurtosis
Alan bilgisi	42	2,8929	,26563	-3,911	18,558
Alan eğitimi bilgisi	42	2,8476	,33586	-3,576	14,706
Planlama	42	2,6548	,45739	-1,416	1,551
Öğretim süreci	42	2,7857	,28058	-1,993	3,867
Sınıf yönetimi	42	2,7540	,25566	-1,074	,729
İletişim	42	2,8294	,22236	-1,313	1,056
Değerlendirme	42	2,5595	,43760	-1,071	1,131
Diğer mesleki yeterlikler	42	2,8393	,26949	-1,880	3,108
Toplam	42	2,7704	,24578	-2,417	7,263

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu toplam puan ortalaması ve alt boyut ortalama puanlarına bakıldığında, adayların iyi yetişmiş düzeyde oldukları söylenebilir. Bu sonuçlara göre aday öğretmenlerin en yüksek ortalama puanı "alan bilgisi", en düşük ortalama puanı değerlendirme ve kayıt tutma bölümlerindedir. Adayların yeterlik alanlarına ilişkin daha detaylı sonuçları gözlem kayıtlarından yararlanılarak Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. BT Öğretmen Adaylarının Konu Alanı Bilgisi

Konu Alanı	f	Düzye
Word	23	İyi yetişmiş
Bilgisayar ağı-İnternet	5	İyi yetişmiş
Elektronik-Mantık	3	Kabul edilebilir
Donanım	3	İyi yetişmiş
Powerpoint	3	İyi yetişmiş
Excel	2	İyi yetişmiş
Veri tabanı	2	İyi yetişmiş
Algoritma	1	Eksiği var

Adayların ders konularına bakıldığında çoğunlukla (n=23) kelime işlemci konusu "Word" işledikleri görülmüştür. Gözlem kayıtlarına göre adayların (n=3) algoritma konusunda eksiği olduğu, elektronik-mantık konusunda (n=3) kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Buna karşın adaylar Word, excel, donanım, bilgisayar ağı-internet, powerpoint ve veri tabanı konularında iyi yetişmiş düzeydedir. Adayların konu anlatımında kullandıkları yöntem, teknik ve eğitim teknolojilerine ilişkin bilgiler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.BT Öğretmen Adaylarının Alan Eğitimi Bilgisi

Yöntem	f	Teknik	f	Teknoloji	f
Anlatım	28	Soru cevap	24	Projeksiyon	38
Gösterip yaptırma	4	Rol yapma	1	Modül	12
Problem Çözme	2	Beyin fırtınası	1	Tahta	8
				Sunu	6
				Kitap	3
				Akıllı tahta	3
				Animasyon	1
				Video	1

Öğretmen adayları alan eğitiminde yer alan gözlem kayıtlarına göre çoğunlukla anlatım yöntemini (n=28) ve soru cevap tekniğini (n=24) kullanmaktadırlar. Adayların tamamına yakını (n=3) projeksiyon kullanmış, buna paralel olarak ta 8 aday tahtadan yararlanmıştır. Bu noktada dikkat çeken önemli bir nokta adayların materyal kullanımının yeterli olmadığıdır. Yöntem ve teknik kullanımına ilişkin gözlem kayıtlarından bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

"...lisanslı yazılım konusunda öğrencilerde yeterli duyarlık yok." [A23]

"..gelecekte ne tür teknolojiler olabilir?" [A30] (beyin fırtınası)

"...başkasının verilerini nasıl ele geçirirsiniz? [A26] (drama)

"...ağdaki yazıcıyı ekleyelim...yazıcıyı ekleyelim.." [A7] (gösterip yaptırma)

Adayların öğretmenlik yeterliklerinin bir diğer boyutu olan planlama becerilerine ilişkin bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.BT Öğretmen Adaylarının Planlama Becerileri

Ders planı	f	İşleniş	f
Var	41	Plana uygun	36
Yok	1	Plana uygun değil	5

Bir öğretmen adayı dışında diğer tüm adaylar ders planı hazırlamıştır. Derslerin işleniş sırasında 36 öğretmen adayı hazırladığı plan akışına uygun ders işlerken, 5 öğretmen adayının planını uygulayamadığı görülmüştür. Ders planlarına ilişkin gözlem kayıtlarına örnekler aşağıda sunulmuştur.

“..plan da öğretim süreci yeterince detaylandırılmamış” [A3]

“...kazanım ifadeleri yanlış yazılmış” [A22]

“...özgün bir plan çalışması yapılmamış” [A15,A16,A17,A18,A19,A21,A28]

Burada dikkat çeken önemli bir nokta plan hazırlayan adayların bazılarının var olan planlardan yararlandıklarının görülmesidir.

Adayların planlama sürecinden sonra uygulamada görülen öğretim süreçlerinde kullandıkları materyal, işleniş ve zamanlamaya ilişkin bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.BT Öğretmen Adaylarının Öğretim Süreci Becerileri

Öğretim süreci	f
Materyal ilgi çekici	10
Konuyu diğer derslerle ve yaşamla ilişkilendirme	7
Dersin BT sınıfı yerine derslikte işlenmesi	4
Zamanı verimli kullanamama	2

Adayların öğretim süreci becerilerine bakıldığında adayların tamamına yakınının zamanı verimli kullandıkları görülmektedir. Buna karşın adaylar, konuyu diğer derslerle ve yaşamla ilişkilendirmede sıkıntılar yaşamıştır. Gözlem kayıtlarında adaylar tarafından kullanıldığında materyallerin öğrencilerin derse ilgisini çekmede etkili olduğu görülmüştür.

“...iki derslik konu bir derste bitirildi” [A2]

“...dilbilgisi kuralları ve bilgisayar parçaları metinde yazılı...”[A3]

“...İzmir kitap fuarı materyali hazırlandı...”[A4]

“...Öğrenci Soruları: Fare bilgisayarın içine nasıl girmiş?, Modem interneti nasıl kontrol ediyor? MSN’ den yazı nasıl gidiyor? Veri paylaşımını anlatan animasyon kullanıldı...”[A12]

Öğretmen yeterliklerine ilişkin bir diğer önemli boyut sınıf yönetimidir. Bu boyut altında derse giriş, gelişme ve kapanış bölümlerinde elde edilen bilgiler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. BT Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerileri

Sınıf Yönetimi	f
Ön öğrenmeleri hatırlatma	11
İçeriği paylaşma	11
İlgi ve dikkat çekme	9
İsimle hitap etmeme	7
Övgü kullanımı	6
İnternet-facebook-oyun oynama	5
Gürültü	4
Masaya vurma	4
Kazanımlar	3
Ödül verme	3
Netsupport school	3
Öğrenciye bağırma	3
Özet	2
Sınıfta dolaşmama	2
Büyüteç kullanma	1
Monitör kapatma	1
Kulak çekme	1

Adayların sınıf yönetimi becerilerine bakıldığında gürültü, bağırma, masaya vurma, kulak çekme gibi çeşitli sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının çoğunlukla öğrencilere isimle hitap etmedikleri, sınıfta yeterince dolaşmadıkları gözlenirken, ödül ve övgüyü de çok az kullandıkları görülmüştür. Sınıf yönetimine ilişkin gözlem kayıt örnekleri aşağıda verilmiştir.

"..ürünleriniz çalışmalarınız çok güzel olmuş.." [A3] "...çok güzel, teşekkür ederim..."[A4]

"...Öğrencilerin öğretmene bakması sağlandı, dosya çıktısı üzerinde kazanımlar gösterildi, teşekkür edildi..."[A10]

"...Öğrenciler derse ilgisiz, facebook vb uygulamalarla meşguller.

Öğretmenin sınıfta olmasının kendisini olumsuz etkilediğini söyledi..."[A20]

"...Övgü kullanılmadı, isimlerle hitap edilmedi, kesilmeler çokça oldu, öğrencilerin dikkati dağıldı..."[A24]

"...Öğrencilere monitörleri kapattırdı. Övgü ve teşekkür yok. Öğrencilere çok kez bağırıldı, bir öğrencinin kulağını çekti..."[A31]

"...İlgi ve dikkat için büyüteç uygulaması kullanıldı. Ders sonunda özet yapıldı, sorular yanıtlandı..."[A33]

"...Önceki derste neler yaptık bakalım, etkinlik tanıtıldı, materyal izci şarkıları dikkat çekiciydi. Uyarılar: Herkes dinlesin, laubali konuşmayalım,

şşşt, masaya vurdu. 29. dakikadan sonra sınıfta gürültü başladı. El çırparak susmalarını istedi...[A39]

"...Hızlı bitirene ödül: Çikolata. Ders sonunda bilgisayar kapatıldı, sandalyeler düzeltildi. Bitirenler oyun oynadı..."[a37]

"...Netsupport school ile monitörleri kilitledi..."[A29]

"...Ödül olarak oyun oynama ve internete girme kullanıldı..."[A30]

Bilişim teknoloji sınıflarında karşılaşılan çeşitli sorunların önüne geçmek için adayların bir kısmının laboratuvar yönetim yazılımı, büyüteç, monitör kapatma gibi çözümleri kullandıkları görülmüştür. Bununla birlikte adayların bir kısmının ön öğrenmeleri ve içeriği paylaştıkları gözlenmiştir.

Adayların özellikle öğretim süreci ve sınıf yönetimi yeterlikleri ile ilişkili bir diğer önemli boyut iletişim becerileridir. İletişim becerileri başlığı altında ses tonu, uyarılar, tekrar sözcükleri, isim kullanma, dinleme gibi durumlara ilişkin bilgiler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. BT Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri

İletişim	f
Ses tonu sorunu	9
Uyarı sözcükleri: şşşt, masaya vurma, herkes bana baksın	5
Tekrar sözcükleri: Demi, mesela, oğlum, öksürme	4
Açık anlaşılır dil kullanımı	3
İsimle hitap etmeme	3
Öğrencileri ilgiyle dinlememe	3
Sınıfta dolaşmama	2
Sıkıldığını söyleme	1
Sırtını öğrencilere dönme	1

Adayların iletişim becerilerine ilişkin gözlem kayıtlarına bakıldığında önemli bir kısmının ses tonunu ayarlama sorunu yaşadığı görülmüştür.

"...Sıkılan varmı? Evet var. Bende sıkıldım. Ses tonu hep aynı seviyede..."[A2]

"...masadan ayrılmadı..."[A8]

"...Öğrenci sürekli yan oturuyor. Öğretmen onu uyarıyor. Öğrenci. O zaman siz karşıma gelin diyor; öğretmen dersi hep aynı noktadan anlatıyor..."[A27]

"...Öğrencilerin ismi kullanılmadı. Emirler kullanıldı "sen gel, geç, oku kızım, otur oğlum..."[A31]

"...Parmak ve el kullanımı çok fazla. Oğlum kelimesi çok sık kullanıldı. Sürekli sınıfta dolaşıldı. Şşşt uyarısı kullandı. Genelde sınıfın sağ tarafı kullanıldı...[A38]
 "...Üç kez rahatsız edici düzeyde bağırdı: herkes geriye dönsün beni dinlesin..."[A40]
 "..Ses tonu sert..."[A16]..." ... Ses çok alçak, etkisiz..."[A19]..." ... Ses hep aynı tonda..."[A25]

Öğretmen adaylarının hem öğretim süreci içerisinde hem de sonunda gerçekleştirilmeleri beklenen değerlendirme ve kayıt tutma yeterliklerine ilişkin bilgiler Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Değerlendirme ve Kayıt Tutma

Değerlendirme ve kayıt tutma	f
Öğrenci ürünlerini inceleme	4
Öğrenci çalışmalarını dosyalama	3
Çoktan seçmeli test	3
Kısa cevaplı sorular	3
Akran değerlendirme	1

Tabloya bakıldığında adayların çok azının derste değerlendirme ve kayıt tutma etkinliklerine yer verdiği görülmektedir.

"...Önceki derslere ilişkin sorular da soruldu. Öğrenci ürünlerini inceledi..."[A4]
 "...Ölçme değerlendirme soruları hazırlanmış ve kullanıldı..."[A7]
 "...Arkadaşımızın sunusunu değerlendirelim bakalım..."[A11]
 "...Çalışmalar öğrenci klasörlerine kaydedildi..."[A29] [A36]
 "...Çoktan seçmeli test ile ölçme yapıldı, düzeltmeler yapıldı..
 "...ölçme değerlendirme yapılmadı..."[A8][A24]

Diğer Mesleki Yeterlik Özellikleri

Gözlem formunda bu başlık altında adayların mesleği ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin farkında olması, öneri ve eleştirilere açık olma durumları, okul etkinliklerine katılmaları, kişisel ve mesleki davranışları ile çevresindekilere örnek olma durumları değerlendirilmektedir. Bu nedenle adayların öğretmenlik uygulaması dosyası ve fiziki hazırlığı gözlemlenirken önemli görülmüştür. Öğretmenlik uygulamalarında tüm aday öğretmenlerin dosyalarını hazırladıkları, kıyafetlerinin öğretmenlik mesleğinin gereklerine uygun nitelikte olduğu görülmüştür.

“...Dosya hazır, kıyafet uygun, tıraş olmuş..”[A4]

“...Dosya çok özenle hazırlanmış, belgeler eksiksiz...”[A9],

TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretmenlik uzmanlık gerektiren bir alandır ve ülkemizde öğretmenlerin sahip olması gereken genel özel alan yeterlikleri tanımlanmıştır. Çeşitli dönemlerde farklı kaynaklardan öğretmen istihdam edilmesine rağmen, belirlenen bu yeterliklerin hizmet öncesinde öğretmen adayı yetiştiren eğitim fakültesi lisans programlarında edinilmesi beklenir. Bu noktada yeterlikler ve lisans programları arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Lisans programlarının bu yeterlik alanları doğrultusunda güncellenmesi ve geribildirimler alınması eğitim programlarının değerlendirilmesinde önemli veriler sağlayacaktır. Öğretmen yetiştirme programlarında adayların bu yeterliklerinin gözlenebileceği en etkili ders Öğretmenlik Uygulamasıdır. Tüm alan öğretmenliği lisans programlarında yer alan Öğretmenlik uygulaması dersi, bugünkü biçiminde eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinden sonra fakülte-okul işbirliği esasları çerçevesinde uygulanmaya başlanmıştır. Adayların öğretmenlik uygulaması derslerinde alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür yeterliklerini sınıf içi ve okul içi uygulamalarda gözlenebilmektedir.

Özel alan yeterlikleri tanımlanmış öğretmenlik alanlarından birisi de Bilişim Teknolojileri Öğretmenidir. Bilişim teknolojileri öğretmenliğine birçok kaynaktan atama yapılabilmesine karşın, son yıllarda ağırlıklı olarak Eğitim Fakültelerinin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği programı mezunları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Bilişim Teknolojileri Öğretmeni olarak istihdam edilmiştir. Bilişim teknolojileri öğretmenleri ortak alan öğretmeni olmaları nedeniyle çok farklı sınıf düzeylerinde ve farklı kapsamlarda bilgisayar laboratuvarlarında öğretim yapmaktadırlar. Bu nedenle çalışmada bilişim teknolojileri öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması etkinlikleri gözlenerek yeterlik alanlarına ilişkin var olan durum betimlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formundan elde edilen nicel ve nitel veriler doğrultusunda adayların yeterlik durumları açıklanmaya çalışılmıştır.

Değerlendirme formu genel puan ortalamalarına bakıldığında, adayların iyi yetişmiş düzeyde oldukları görülmüştür. Özellikle bilişim teknolojileri öğretmen adayları ilköğretim düzeyindeki dersler için alan bilgisi açısından iyi yetişmiş olarak kabul edilebilir. Buna karşın öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknik kullanımları son derece sınırlıdır. Ağırlıklı olarak düz anlatım

yöntemi ve soru cevap tekniği kullanılmaktadır. Bu nedenle lisans programında öğretim ilke ve yöntemleri, özel öğretim yöntemleri derslerinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda örnekler sunulmalıdır. Adaylar derslere plan hazırlayarak gelmişler ve çok önemli bir kısmı derslerini plana uygun şekilde yürütmüştür.

Gözlemler sırasında, özellikle dersin kapanış bölümünde özetleme, tekrar etkinliklerinin yapılmadığı gözlenmiştir. Öğretmen adaylarıyla daha çok mikroöğretim uygulamaları yapılarak (Kılıç, 2010) hem öğretim yöntem ve teknikleri kullanımı hem de dersin plan aşamalarının uygulanması konusunda aday-öğretim elamanı yansıtmaları (Köksal ve Demirel, 2008) (Iqbal ve Mahmood, 2010) ile yeterlikleri arttırılabilir (Gürses, Bayrak, Yalçın, Açıkıldız ve Doğar, 2005).

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının sorunlar yaşadığı alanlardan birisi sınıf yönetimi yeterlikleridir. Adaylar sınıfa hâkim olmakta sorunlar yaşamakta, sınıf yönetimi teknolojilerini çok azı kullanmaktadırlar. Adaylar özellikle sınıf yönetimi ve diğer derslerde laboratuvar yönetim yazılımları konusunda uygulamalar yapabilmeli, sınıf yönetimi problemleri üzerinde tartışabilecekleri senaryolardan yararlanılmalıdır.

Hem sınıf yönetimini hem de derse ilgiyi olumsuz yönde etkileyen bir diğer gözlem adayların iletişim ve ses kullanımı konusunda sorunlar yaşamadığıdır. Adayların bazılarının sınıfın fiziksel alanını ve ses tonunu etkili kullanamadıkları görülmüştür. Bu durumda Türkçe sözlü anlatım, iletişim becerileri gibi derslerde “sesin doğru ve etkili kullanımı” konusunda daha çok uygulama yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Adayların değerlendirme ve kayıt tutma bölümündeki değerlendirme materyali hazırlama, dönüt verme, değerlendirme sonuçlarını kayıt tutma gibi yeterlik özelliklerinin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bunun sonucu olarak ta öğrenci çalışmaları kaydedilmemekte, ölçme değerlendirme etkinlikleri yeterince yapılmamaktadır. Bilgisayar derslerinin seçmeli ve karnede notla değerlendirilmemesinin nedeniyle öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme etkinliklerine yeterli önem vermedikleri düşünülmektedir. Bilgisayar derslerinin notla değerlendirilmemesi konusu uygulayıcılar ve araştırmacılar tarafından tartışılmalıdır.

Sonuç olarak, ilköğretim bilişim teknolojileri dersi öğretim programı uygulanmasında karşılaşılan sorunların giderilmesi ve programın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için, öğretmenlik uygulamaları sonuçları tartışılmalı ve

lisans programlarındaki gereksinimler ile öğretmen yeterlikleri (Numanoğlu ve Bayır, 2009) arasındaki ilişkileri ortaya koyacak değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Kaynakça

- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu O. S. (2009). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunlara ilgili görüşleri. *Uluslararası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi.* (s .665-668). Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Becit, G., Kurt, A. ve Kabakçı, I. (2008). Bilgisayar öğretmen adaylarının okul uygulama derslerinin yararlarına ilişkin görüşleri. *IETC 2008.* Mayıs 2011'de <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/72.doc> adresinden.
- Bektaş, M., Horzum, M., B. ve Ayvaz, A. (2010). Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adayı akran değerlendirme ölçeği geliştirme çalışması. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. (s. 870-874). Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Çetin, Ö. F. ve Bulut, H. (2002). Okul deneyimi I, II ve öğretmenlik uygulaması derslerinin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi.* 4(2), 69-75.
- Çetintaş, B. ve Genç, A. (2005). Almanca öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüş ve deneyimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 29, 75-84.
- Çiçek, Ş. ve İnce, M. L. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi.* 16(3), 146-155.
- Dönmez, B. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerine ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi.* 10(2), 47-55.
- Dursun, Ö. ve Kuzu, A. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunlara yönelik öğretmen adayı ve öğretim elemanı görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi.* 25, 159-178.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi.* 3(1), 207-221.
- Erdem, M. (2008). Karma öğretmenlik uygulaması süreçlerinin öğretmen adaylarının öğretmenlik öz yeterlik v epistemolojik inançlarına etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research.* 30, 81-98.
- E.Ü. (2011). Ege Üniversitesi bilgi paketi/ders kataloğu. Mayıs 2011' de <http://ebys.ege.edu.tr/ogrenci/ebp/course.aspx?zs=1&mod=1&kultur=tr-TR&program=2935&did=150253&mid=635095&pmid=15997> adresinden.

- Gökçe, E. ve Demirhan, C. (2005). Öğretmen eğitiminde yenilikçi bir yaklaşım mı yoksa geleneksel bir anlayış mı? *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 38(2), 187-195.
- Gürse, A., Bayrak, R., Yalçın, M., Açıkyıldız, M. ve Doğar, Ç. (2005). Öğretmenlik uygulamalarında mikroöğretim yönteminin etkililiğinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13(1), 1-10.
- Iqbal, Z. ve Mahmood, N. (2010). Effectiveness of group reflection activity for professional growth of prospective teachers during practice teaching. *Journal of Theory and Practice in Education*. 6(1), 125-139.
- Kılıç, A. (2010). Learner-centered micro teaching in teacher education. *International Journal of Instruction*. 3(1), 77-100.
- Köksal N. ve Demirel, Ö. (2008). Yansıtıcı düşünmenin öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarına katkıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34, 189-203.
- MEB (2008). *Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına öğretmen Olarak atanacakların atamalarına esas olan alanlar ile Mezun oldukları yüksek öğretim programları ve aylık karşılığı okutacakları derslere ilişkin esaslar*. Mayıs 2011' de http://personel.meb.gov.tr/upload/Kimler_ogretmen_olur.pdf adresinden.
- MEB (2008). *Bilişim teknolojileri öğretmeni özel alan yeterlikleri*. Mayıs 2011' de <http://otmg.meb.gov.tr> adresinden.
- Numanoğlu, G. ve Bayır, Ş. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(1), 197-212.
- Özkılıç, R., Bilgin, A. ve Kartal H. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*. 7(3), 726-737.
- Sılay, İ.ve Gök, T. (2004). Öğretmen adaylarının uygulama okullarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları gidermek amacıyla hazırlanan öneriler üzerine bir çalışma. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Şirin, E. F. ve Cesur, K. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile öğretmenlik uygulaması dersi başarıları arasındaki ilişki. *S.Ü. BES Bilim Dergisi*. 10(1), 1-10.
- Şişman, M. ve Acat, M., B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 13(1), 235-250.
- Ünver, G. (2003). Öğretmenlik uygulamasında işbirliği. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23(1), 87-100.

- YÖK/Dünya Bankası (1998). *Fakülte-okul işbirliği. Milli eğitimi geliştirme projesi hizmet öncesi öğretmen eğitimi*. Ankara.
- YÖK (2011). Öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu. Mayıs 2011'de <http://www.yok.gov.tr/content/view/505/> adresinden.